

слід зазначити, що вона була більш досконалою за ст. 218 КК УРСР 1922 року та ст. 96-1 КК УРСР 1927 року, які раніше передбачали кримінальну відповідальність за подібні злочини. Ця досконалість полягала в тому, що законодавцем було встановлено різні види покарання за скоєння подібних злочинів, а це, у свою чергу, дозволяло суддям, які розглядали справи у суді, більш індивідуально підходити до призначення певного виду покарання винній особі з урахуванням її особистісних характеристик, а отже це сприяло більш справедливому призначенню покарання за скоєне протиправне діяння винною особою. Також, не менш важливим у тексті ст. 215 КК УРСР 1960 року було те, що законодавцем чітко закріплений перелік транспортних засобів, керуючи якими, особа, у разі скоєння злочину, передбаченого будь-якою частиною статті 215 КК УРСР могла б стати суб'єктом даного складу злочину. У протилежному випадку, якщо особа керувала транспортним засобом, який не входив до переліку транспортних засобів, зазначених в примітці ст. 215 КК УРСР 1960 року, вона вважалася такою, що не скоювала злочин, передбачений вищезазначеною статтею.

Дана правова норма, як вже зазначалося раніше, з відповідними змінами і доповненнями проіснувала аж до 2001 року, тобто до набуття чинності нового Кримінального кодексу України, а отже за часи вже незалежної України певною мірою сприяла забезпеченню безпеки дорожнього руху.

Отже, кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки дорожнього руху в Україні за часи радянського періоду (1922-1991 рр.) мала свої етапи та певні особливості розвитку, які безпосередньо сприяли її вдосконаленню та позитивному впливу на забезпечення безпеки дорожнього руху, а також формуванню нового кримінального законодавства в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху вже незалежної України.

Список використаних джерел:

1. Михайленко П. П. *Боротьба зі злочинністю в Українській СРСР 1917-1925 рр.* / Михайленко П. П. – К. : Київська вища школа, 1966. – 832 с.
2. Михайленко П. П. *Боротьба зі злочинністю в Українській СРСР 1926-1967 рр.* / Михайленко П. П. – К. : Київська вища школа, 1967. – 952 с.
3. *Проект Кримінального кодексу України від 12 травня 1998 року № 1029 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=3865. – Назва з екрану.*
4. *Про посилення відповідальності за порушення правил, норм та стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 29 липня 1991 р. № 1369-ХІІ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T136900.html. – Назва з екрану.*

УДК: 343.01

Закревська Тамара Олексіївна,
головний спеціаліст, Національна школа суддів України

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД З ПИТАННЯ ЗАХИСТУ СВІДКІВ ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ.

У статті досліджуються особливості законодавчих і практичних засобів забезпечення безпеки свідків на прикладі міжнародного досвіду.

***Ключові слова:** свідок, безпека, міжнародні договори.*

В статье исследуются особенности законодательных и практических средств обеспечения безопасности свидетелей на примере международного опыта.

Ключевые слова: свидетель, безопасность, международные договоры.

The article examines the characteristics of legislative and practical means to ensure the safety of witnesses by the example of international experience.

Keywords: witness security, international agreements.

Свідок як учасник кримінального судочинства відіграє чи не найважливішу роль у вирішенні одного з пріоритетних завдань кримінального судочинства – встановлення істини і відновлення картини вчиненого. Незважаючи на використання у процедурі доказування речових доказів і документів, експертних висновків, результатів огляду місця події і слідчого експерименту – доказів, які відтворюють об'єктивну картину і менше піддаються змінам, основним джерелом доказової бази залишатимуться і напевне далі залишатимуться показання свідків [4, с. 217].

Питання забезпечення безпеки свідків як учасників кримінального провадження на сьогоднішній день залишається досить актуальним і привертає увагу багатьох вчених, оскільки є саме тим важелем, який передбачає створення належних умов для всебічного, повного та об'єктивного встановлення всіх обставин у розслідуванні справи [3, с. 214].

В сучасному розумінні засоби забезпечення безпеки повинні охоплювати всі можливі форми сприяння учасникам кримінального провадження: інформування і роз'яснення їх законних прав, створення необхідних умов для їх повної реалізації, охорона та захист цих прав від порушень. При цьому кожному учаснику кримінального провадження повинні створюватись необхідні умови для реалізації наданих йому прав.

Безумовно, вивчення досвіду зарубіжних країн і реалізація норм міжнародного права у вітчизняне законодавство сприяє забезпеченню реалізації державної політики у сфері захисту свідків та інших учасників кримінального провадження.

Актуальність даної теми обумовлена ще й тим, що Україна дала згоду на обов'язковість виконання цілої низки міжнародних договорів, які відповідно до ст. 9 Конституції України стали частиною національного законодавства України та містять вимогу захисту прав і законних інтересів особи, у тому числі й у сфері кримінального процесу, зокрема Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року, Конвенції проти катувань та інших жорстоких або принижуючих гідність видів поведінки і покарання від 10 грудня 1984 року, Європейської конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поведінку чи покаранню від 26 листопада 1987 року.

Ратифікувавши Конвенцію 1950 року, Україна визнала право кожної людини після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод, зокрема, до Європейського суду з прав людини (ч.4 ст.55 Конституції України, ст.34 Конвенції), рішення якого, як і сама Конвенція, відповідно до ст.17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року, є джерелами права.

Міжнародне співтовариство почало приділяти особливу увагу проблемам захисту прав учасників кримінального судочинства починаючи з 50-х років ХХ сторіччя. З цього моменту почався процес прийняття міжнародних документів різноманітного характеру. Важливе місце серед них займає «Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою», яка була прийнята 29 листопада 1985 р. Генеральною асамблеєю ООН.

Головною причиною її появи стала проблема відсутності правового забезпечення безпеки потерпілих, свідків та інших осіб, що сприяють правосуддю, а також членів їхніх сімей та близьких родичів. Страх перед злочинним світом, відмова свідків від виконання свого громадянського і процесуального обов'язку змусили говорити про себе не тільки спеціалістів з кримінального, кримінально-процесуального права, кримінології і криміналістики в національних масштабах, але й на міжнародному рівні.

ООН рекомендувала державам звести до мінімуму незручності для потерпілих від злочинів під час здійснення правосуддя, забезпечити охорону та безпеку особистого життя у необхідних випадках, а також безпеку їхніх сімей та свідків зі сторони їхнього захисту від залякувань та помсти, запобігати невиправданим затримкам під час розгляду справ і виконання постанов чи рішень з надання компенсацій жертвам. ООН, таким чином, підтвердила значення ролі та статусу потерпілих в кримінальному праві та під час здійснення правосуддя. В розвиток даної Декларації уряду та законодавчі органи багатьох країн почали серйозні реформи правових систем і практику поводження із потерпілими від злочинів. Слід відмітити, що інститут захисту свідків в найбільш розвинутих зарубіжних країнах почав отримувати своє закріплення в законі вже з 70-х років ХХ сторіччя.

Так, в США з 1971 року діє Федеральна Програма захисту свідків (United States Federal Witness Protection Program), дія якої розповсюджується на всю територію країни. Слід відмітити, що вона постійно вдосконалюється, головним чином шляхом прийняття нових нормативних актів. Так, в 1970 р. Конгрес США прийняв Закон «Про контроль за організованою злочинністю», на основі якого будувались наступні програми захисту свідків та потерпілих. Згідно даного Закону Генеральній прокурор наділений повноваженнями виділяти кошти на забезпечення захисту свідків, яким загрожує небезпека. Хоча цей нормативний акт забезпечував захист лише свідкам, які проходили в справах, зв'язаних з організованою злочинністю.

Вже в 1982 році Конгрес США приймає Закон «Про захист жертв злочинів та свідків», в якому сказано, що нормальне функціонування системи кримінальної юстиції неможливе без «кооперації» з жертвами і свідками злочинів [2, с. 52]. Пізніше був прийнятий Закон «Про контроль над злочинністю» (1984), який суттєво розширив коло осіб, які підлягають державному захисту. 12 жовтня 1984 р. Конгресом США був прийнятий спеціальний законодавчий акт – Закон «Про посилення безпеки свідка», відповідно до якого, правоохоронним органам надаються більші повноваження по забезпеченню свідку захисту від помсти. (Щерба)

Починаючи з 1971 р., забезпеченням безпеки свідків займається спеціальна служба маршалів Міністерства юстиції США. Програмою США передбачені спеціальні заходи: охорона свідків в громадських місцях і залі суду, за місцем їхнього проживання та роботи, збереження в таємниці місця перебування свідка (нового місця проживання, роботи з новим посвідченням особи), тимчасове поселення в місця, що забезпечують безпеку, заміну особистих документів, зміна зовнішності і переселення в інший регіон місця проживання. Заслуговує на увагу і те, що з метою захисту свідків від помсти злочинних угруповань в законодавство США за певних умов допускає в якості доказів показання в письмовій формі чи зроблені на відеоплівку.

Закріплення в спеціальних законах конкретного механізму захисту свідків дозволило правоохоронним органам США застосовувати необхідні заходи для забезпечення охорони їх від можливих погроз для того, щоб вони не змінювали свої свідчення або взагалі відмовлялись свідчити. Бюджет програми США щорічно складає 25 млрд. доларів.

За 40 років багатого досвіду в цій сфері США зіткнулись з багатьма практичними проблемами. Спочатку Програма США була розрахована і розповсюджувалась тільки на тих свідків, які брали участь в кримінальному судочинстві по відношенню до організованої злочинності, тоді як свідки інших злочинів залишались беззахисними.

Досвід з реалізації заходів безпеки по відношенню до свідків є і в законодавстві інших зарубіжних країн. Так, в Великобританії також створена спеціальна Служба безпеки свідків, на співробітників якої покладається обов'язок супроводжувати свідка та його близьких в суд, надавати консультації з різноманітних питань, забезпечення заходів безпеки, надання за необхідності транспортних засобів, засобів зв'язку, бронювання місць в готелях, авіа- та залізничних квитків тощо. У виняткових випадках, коли захисту потребує неповнолітній свідок, йому дозволяється давати свідчення по прямому телевізійному зв'язку або за ширмою, тобто без прямого візуального контакту з підсудним та іншими учасниками процесу, а також заявляти клопотання про нерозголошення в судовому засіданні його анкетних даних та домашньої адреси. Під час розслідування справ про зґвалтування взагалі не допускається розголошення в судовому засіданні анкетних даних жертви, домашньої адреси, фотографій, що дозволяють ідентифікувати особу.

Свідки та потерпілі негайно повідомляються в разі звільнення звинуваченого під заставу, у випадку втечі із в'язниці чи його переведення в іншу.

Кримінально-процесуальний закон ФРН не містить розділу про охорону свідків, однак, з метою ефективного захисту свідків спеціальні положення містяться в окремих розділах КПК. Так, наприклад свідку дозволяється не повідомляти своє місце проживання. Закон

ФРН «Про охорону свідків» від 30 квітня 1998 р. конкретизує правовий статус свідка і допускає проведення допиту з використанням відеотехніки і відеозапису показів свідка в судовому засіданні.

В Італії діє програма захисту свідків Декрет «Антимафія» № 306 1992 р. Під час допиту свідка застосовуються максимальні методи захисту. В судовому засіданні за допомогою відеокамери здійснюється трансляція допиту свідка, його зображення бачить тільки суддя. Контроль за виконанням програми покладений на Міністра внутрішніх справ. Рішення про застосування захисних заходів приймає центральна комісія із питань захисту свідків при МВС Італії. В Італії щорічно на програму захисту свідків витрачають близько 60 млн євро.

Підводячи підсумок, слід відмітити що вивчення досвіду (як позитивного, так і проблем, що виникають при правозастосуванні) роботи зарубіжних правоохоронних органів з громадянами, що включені до програм захисту свідків, безумовно представляє певний інтерес для законодавчих і правоохоронних органів України. Необхідно звернути увагу на необхідності внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України, де чітко визначити коло осіб, які підлягають захисту, підстави застосування заходів безпеки та процесуальний порядок здійснення їх. При цьому механізм реалізації норм міжнародного права у вітчизняне законодавство має й певну складність, оскільки слід враховувати і фінансові можливості країни, і те, що в Україні ще не відпрацьована практика застосування заходів безпеки, відсутня й програма захисту.

Список використаних джерел:

1. Закон про контроль за організованою злочинністю в Сполучених штатах Америки (1970 г.) Режим доступу <http://constitutions.ru/?p=7715>
2. Безносюк А.М. Державний захист осіб, які сприяють кримінальному судочинству. / А. Безносюк, А. Абабков // Російська юстиція. – 1994 № 8 – С. 52

3. Захарченко О.В. Застосування кримінально-процесуальних заходів безпеки в ході судового розгляду. / О.В. Захарченко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014 № 4. Том 2. – С. 214.

4. Сироїд Т.Л. особливості правового становища свідків у міжнародному кримінальному суді. / Т.Л. Сироїд // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2009 № 3. – С. 217.

УДК 343.24 (477)

Машлякевич Дмитро Станіславович,
здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Проаналізовано правове забезпечення механізму протидії корупції. Встановлено відповідність міжнародним та європейським стандартам. Виявлено позитивні досягнення та недоліки формування нової законодавчої бази в цій сфері.

Ключові слова: правові засади, механізм протидії корупції

Проанализированы правовое обеспечение механизма противодействия коррупции. Установлено соответствие международным и европейским стандартам. Выявлены положительные достижения и недостатки формирования новой законодательной базы в этой сфере.

Ключевые слова: правовые основы, механизм противодействия коррупции

Analyzed legal support anti-corruption mechanism. Established compliance with international and European standards. The positive achievements and shortcomings formation of a new legal framework in this area.

Key words: legal framework, anti-corruption mechanism

На формування сучасного юридичного підґрунтя протидії корупції в Україні значний вплив справили міжнародні акти, які стали частиною національного законодавства після надання їм обов'язковості Верховною Радою України. Проте зауважимо, що факт надання згоди України на обов'язковість для неї міжнародного договору ще не дає підстав стверджувати, що ці акти повністю стали частиною нашого законодавства та удосконалили його. Запорукою цього є лише правильний процес імплементації положень акту в законодавство України.

Розглянемо результати приведення національного антикорупційного законодавства до міжнародного на даний момент. Детально цей процес описано в Листі Мін'юсту України «Участь України в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії корупції» [1], а тому ми лише зупинимося на основних моментах та питаннях міжнародного регулювання в цій сфері, які, на нашу думку, були не зовсім правильно сприйняті нашими законодавцями.

Слід зазначити, що в світовій практиці запобігання та протидії корупції основні положення Конвенції ООН проти корупції [2], яка була ратифікована Україною 18 жовтня 2006 р. [3], були і залишилися загальними міжнародними стандартами в боротьбі з корупцією. На регіональному рівні відбувається лише пристосування положень цієї Конвенції, що стосуються окремих галузей права, до регіональних особливостей правової системи. Зокрема, в